12 NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1689 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ SÁU 3 NOVEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 548

	Hanoi							
	Đã có tên trong sổ dây thép	Đã có tên trong sổ dây thép	Chưa có tên trong sổ dây thép	Đã có tên trong sổ dây thép	Chưa có tên trong sổ dây thép	Đã có tên trong sổ dây thép	Chưa có tên trong sổ dây thép	Ngoại-quốc
Một năm.	6$00	6$90	6$30	6$30	6$30	6$60	9$00	
Các hạng về								
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	9.00	»	
Sáu tháng.	3.00	3.50	3.20	3.20	3.20	3.30	4.50	
Ba tháng.	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	1.65	2.25	
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.55	0.55	0.60	0.75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 51-53, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m048 de large.

4e page
Une seule insertion. . . . . 0$30 la c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$12 la c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants

Một cái nguy-cơ cho nhà nông ta

Vụ chiêm năm nay ở Bắc-kỳ ta cũng khá gọi là phong-thu, bạc lạc sâu ăn không đến nỗi tàn hại lắm : Lúa ta thừa, có cơ mong bán ra ngoài để thu lấy lợi được hơn mọi năm.

Cùng một lúc đó, lúa chiêm ở Phi luật-tân hoàng-khiếm, Nhật bản, Trung-hoa, đều thiếu gạo, ở Phi luật-tân thì cấm cho gạo Đông pháp ta nhập-cảng : ăn người thiếu, có cơ mua đắt lúa của ta.

Xem cái hiện tình đó, ai cũng bảo lúa ta thế nào cũng bán được giá cao, lợi ta thế tất thu được nhiều, mà những kẻ sinh vô gia cư từ vô địa tăng ở ta tất sẽ nhờ hơi chắn rơm chắn rạ khỏi phải khổ sở lưu ly, số ăn-mày ở ta năm nay tất giảm! Thế mà đến nay hiện tình lại khác hẳn thế: lúa ta quá hơn; các nhà nông đều kêu ca nhân nhỏ : đồng tiền quá hẹp, mà bọn dân lao động không có kiếm ăn về nghề làm thuê, những bạn công-thương buôn-bán sinh nhai quanh xứ nhà đều kêu-ca thua-lỗ, những lũ đói ăn rách mặc, nheo nhóc ở đầu đình cuối chợ, mặt xanh như lá, cũng lại càng nhiều, mà những kẻ ấy đến giữa nửa là hàng dân lao-động! Tình cảnh đó rất đáng lo buồn, rất nên thảm hại. Ở ta hàng cùng quẫn chiếm một số chín phần mười như vậy, lẽ đó ta đoán ra xem tại đâu?

Bọn lao động mà đến nỗi khổ sở như kia, chỉ vì lũ ấy ruộng ương ít ỏi, vốn liếng lại không. Làm gì cũng chẳng nên ăn, vậy nên họ chỉ có cách làm thuê là thương-sách! Làm thuê việc gì? — Nói cho đúng ra — thì phần nhiều là chỉ làm thuê cho các nhà Nông. Thế mà nay, nhà Nông không dở nhiều việc cho bọn lao-động làm, bọn lao-động đã cùng khốn như kia, mà họ vẫn có một cái nghề vụ đổi với gia-đình : Thờ cha mẹ nuôi vợ con. Thế mà nay không có việc làm, thì thật là trời đoàn họ đến nước khốn cùng, cha mẹ già, vợ con thơ, khỏi sao được bống bế dắt nhau đi ăn máy ăn nhật. Các nhà công thương, cũng vì nhà nông ít mua hàng, mà họ phải ăn lạm vào vốn, hay vay lãi mà ăn, rồi ra vỡ nợ như chơi, cái đó mới thật là khổ.

Vì sao nhà nông lại ít giờ việc, ít mua hàng? Điều đó ta nói nhiều lần rồi, chỉ vì họ khan-tiền mà phải thế. Đời bây giờ mua bán hay thuê người làm việc, tất phải nhờ đồng tiền làm môi giới, chớ không phải như cách giao-dịch đơn sơ ngày trước, lấy thóc gạo mà đổi chác với nhau, vậy nay giá lúa hạ thì họ lấy gì làm tiền mà bán mua, mà dở việc? Một trăm đồng trông vào hột lúa, nay lúa đã không bán được — Bán được nhưng quá hạ, thì họ xót cái công đổi bát bỏ-hôi lấy bát thóc, mà họ phải tái-giảm những sự nhu-yếu đi, trừ việc gì không thể dừng được không làm, thì họ mới chịu bỏ đến đồng tiền huyết mạch. Xem đó thì biết những cớ trên kia đã nói, đều chỉ tự lúa ta rẻ quá đó mà thôi.

Lúa ta, làm sao lại rẻ? Ta thừa người thiếu, có cơ bán được, sao lại rẻ? cái cớ đó chỉ vì lúa ta xấu, không bằng người.

Người ta thiếu ăn, song người ta mua thứ lúa tốt; lúa mình thừa, nhưng xấu thì bán không được đồng người mua. Hai tiếng « Lúa xấu » đứt đội kia, tuy có kẻ coi là thường, song nó cũng đủ báo cho nhà nông ta một cái nguy-cơ rất nguy-hiểm đó.

Thời-thường ta thấy những năm : mùa màng ta không được mấy, lúa thóc ta thu-hoạch không lấy gì làm nhiều. Nhưng giá lúa được cao, thì nhà nông ta được sắn đồng tiền : chữa cửa chữa nhà, lát sân lát sướng, may quần may áo, sắm mặc sắm ăn, nào gỗ, lạt, gạch, vôi, nào lụa, là, tơ, vải, các nhà công, thương nhỏ cũng nhờ đó mà bán chạy hàng, các bọn dân lao-động cũng có chỗ lần hồi mà độ-nhật, cái tình-cảnh không đến nỗi ngật nghèo như năm phong-thu là cái năm nay! Vậy cho nên biết rằng : Giá lúa cao thì dân ta được yên-vui, mà giá lúa hạ thì dân ta đến lao-đao.

Cái nguyên-nhân mùa màng hơn hay kém, còn chưa thiết-cận bằng cái cớ giá lúa hạ hay cao. Song, lúa của ta xấu làm mà! Từ đây trở về trước, còn mong có cơ cao, chứ từ đây trở về sau, thì dù phong-thu hay bán-thu, hễ lúa xấu thì không bao giờ được giá cao nữa.

Ta nói lúa ta xấu mà không có người mua, cùng từ đây về sau không bao giờ được cao giá, thì tất có người chưa tường mà cãi: Thóc lúa của ta, tuy không tiền chẳng, nhưng cũng chẳng đến thoái bộ nào! Trước kia có lúc bán được giá cao, thì sau này tất có ngày được cao giá, cái cớ lúa ta cao hạ, hoặc là bởi sự thuế xuất càng nhà-nước đánh quá nặng, hoặc là bởi các cớ khác nữa đó mà thôi. — Không phải thế! thật không phải thế! điều đó rất lắm. Trước kia lúa ta xấu, song người ta thiếu mà không mua đâu được lúa tốt hơn nữa, nên đành phải dùng lúa của ta. Nay người ta đã có chỗ ăn hàng lúa tốt rồi, thì từ rầy trở đi, lúa ta cứ xấu mãi ra, thì sẽ không còn có giá trị gì nữa. Những địa-vị chủ hàng, đã bị người chiêm đoạt, thì mình còn bán cho ai. Sau này lúa ta có tốt thêm ra, thì đã mất tiếng đi rồi, bán được giá cao cũng là khó, bằng cứ xấu mãi, thì cứ chịu ngồi yên ở cái địa-vị thất-bại. — Trừ có khi nào những chỗ lúa tốt hơn lúa ta, đều mất mùa sạch, bấy giờ họa chăng người ta mới chịu ăn hàng xấu của mình. Nhưng sự đó là sự trăm phần chửa chắc phần nào rồi. Cái nguy-cơ của nhà nông sau này đã rõ lắm vậy.

(Còn nữa) B. M.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 30 Octobre 1922

Cuộc hội liệt quốc về việc lao-động

Trước khi tuyển cử tòa Trị sự mới thì hội-đồng có bàn về sự cải lương tòa Trị-sự. Trong bản tờ trình của M. Nolens, đại biểu chánh-phủ (Hà-lan) thì số hội viên từ nay định là ba mươi hai, chứ không phải là hai mươi bốn như trước nữa. Trong số ba mươi hai hội viên ấy thì định như sau này : mười sáu đại-biểu chánh-phủ ; tám đại biểu các chủ xưởng, và tám đại-biểu thợ-thuyền. Kỳ hạn hội-viên vẫn định là ba năm như trước.

Việc ấy hội-đồng còn bàn chưa xong.

Hạ thủy tàu mới

Tàu *Leconte de l'Isle* là một chiếc tàu mới của hàng-hải công-ty hạ thủy công việc rất được hoàn-toàn. Cái tàu ấy có hai cái máy sức khỏe 6.000 mã lực, sau này sẽ đem chạy đường *Océan Indien* và đường *Afrique Orientale*.

Lễ kỷ-niệm bác-sĩ Pasteur

Ngày 27 Décembre thì bắt đầu làm lễ kỷ-niệm bác-sĩ Pasteur

Đường hỏa xa chạy bằng điện

M. Le Troequer, Công-tác bộ Thượng thư đã làm lễ khánh-thành đường hỏa xa chạy bằng điện từ Pau đến Tarbes. Xe hỏa ấy chạy được 80 kilomètres một giờ.

Đại học viện Paris

Số sinh viên tại Đại-học viện Paris trong năm 1921 được là 21.185. Trong số ấy có 17 993 người đàn ông và 3.192 người đàn bà. Về năm 1922, có 21.612 sinh viên. Trong số ấy có 18.066 người đàn ông, và 3 546 người đàn bà. Ban đông học sinh nhất trong năm 1922, là ban luật pháp học, Ban ấy có 9 670 sinh-viên mà trong số ấy thì có 592 người đàn bà. Sau đến ban y-học có 4 429 sinh viên, và trong số ấy thì có 738 người đàn bà, ban văn-chương có 3 381 sinh viên mà trong số ấy có 1 450 người đàn bà ; ban khoa-học có 3.179 sinh viên mà trong số ấy có 522 người đàn bà ; ban bảo-chế có 743 sinh viên, mà trong số ấy có 234 người đàn bà.

Thị giá quốc-trái : 3 %. 58 90. — 4 /.1918, 61,60 5 /. 1915 1916 76 40 — 5 /. 1920 80 86. 6 /. 1920 89.90

Bordeaux. ngày 1er Novembre 1922

Ngày kỷ-niệm 11 Novembre

Ngày 11 Novembre tại Rothonde sẽ làm lễ khởi công kỷ-niệm-đài về việc đình-chiến, dựng ngay ở chỗ ký giấy đình-chiến.

Việc nước Ý

M Mussolini có bá cáo với các đại-biểu báo-quán rằng tòa Nội-các mới sau này sẽ dùng một cái chánh-sách cương cường, nhưng bao giờ cũng thân-ái với đồng-minh liệt-quốc.

Quan đại-sứ nước Ý tại Đại-pháp là tứ trước Sforza đã gói giấy cho Ý-hoàng xin từ chức.

Cái vấn-đề bồi-thường

Viên thủ-tướng Wirth đã tiếp hội đồng Bồi-thường.

Cái chương trình của nước Đức thì tòa Nội-các nước Đức đã ấn-định và ưng chuẩn ngày hôm qua.

Nha học-chính Đông pháp

M. Jeubin chánh-đốc nha học-chính Đông pháp được bổ chánh đốc tại nha học-chính Đông pháp.

Việc xứ Tây bá-lợi-á

Theo như tin ở Hoa-kỳ gởi đến, thì việc Nhật-bản rút quân ở Tây-bá-lợi-á mục đích là để bãi việc kiểm soát đường hỏa xa Đông bộ Trung-hoa, như từ ngày liệt-quốc chính-phụ ở Tây bá-lợi-á. Nghe đâu chính-phủ Hoa kỳ đã báo cho Trung hoa biết việc bãi sự kiểm duyệt ấy.

Bordeaux, ngày 2 Novembre 1922

Một việc phát minh trong nghề vô-tuyến-điện

M Edouard Belin, người Pháp đã phát minh được một cơ-khí dùng để giữ sự bí-mật cho các vô-tuyến-điện gởi đi.

Một ông hàn-lâm tạ thế

Ông hàn-lâm Capus bị sỏi đau ruột tạ thế.

Cuộc hội nghị liệt quốc về việc lao động

Ngày hôm qua hội đồng đã bàn xong về cái kỳ hạn họp hội đồng. Hội-đồng định mỗi năm hội nghị một kỳ

Ngày hôm nay hội-đồng bàn đến bản tờ trình về việc thất nghiệp. Trong kỳ hội đồng trước, hội đồng có ưng chuẩn việc giao cho tòa trị-sự lập một cuộc điều-tra về việc thất nghiệp cùng là các phương sách bổ cứu việc ấy. Đến khi các nước hội nghị ở Gênes, cũng xin tòa Trị-sự nên lưu tâm về các vấn-đề ấy. Tiểu ban coi về cái vấn-đề ấy đã theo như bản tờ trình, của viên chủ sự mà soạn sau khoản như sau này 1· Hội-đồng nên xin liệt-quốc đồng tâm cộng tác để soạn các bản biểu tổng kê về việc thất nghiệp. 2 Hội-đồng phải kê cứu mọi việc về sự sinh-thực và sự tiêu-thụ. 3· Hội-đồng nên công-bố các công việc kê cứu theo như những kỳ hạn nhất định. 4 Kê cứu các vấn-đề kinh-tế và về sự dự phòng những bổ khẳng-hoảng. Trong điều khoản thứ sáu định rằng hội-đồng sẽ xin hội đồng kinh-tế và tài-chánh của hội Vạn-quốc biết cái ảnh hưởng của cái chánh trị tiền-tệ, tài-chánh, và thương-mại đối với sự dùng người làm việc.

Cuộc giảng hòa Đông-âu

Chánh-phủ Angora đã phúc lại rằng chánh-phủ ấy sẵn lòng cử đại biểu đến dự cuộc hội-đồng giảng-hòa, song chánh phủ ấy có nhắc lại rằng chánh-phủ ấy thích đặt hội-đồng ở Smyrne hơn là đặt hội-đồng ở Lausanne. Chánh-phủ ấy lại nói rằng không ưng cho chánh-phủ Constantinople cũng được cử đại-biểu đến dự nghị

Việc nước Ý

M. Mussolini có gởi điện tín chào M Poincaré và M. Bonar Law.

Ở Rome có tin đồn nói rằng M. Nitti không có bị đảng bảo thủ trật tự giam đâu, nhưng đảng ấy có cử một đội linh đến để bảo hộ M. Nitti cho đến khi ông khỏi bệnh.

Cái vấn đề bồi thường

Ngày hôm thứ ba, hội-đồng bồi thường đã bắt đầu điều đình với chánh-phủ Đức ở Berlin. M. With thủ tướng có đọc diễn văn M Barthou có đáp lại, nói rằng việc cốt yếu trong chương trình của chánh-phủ nước Đức là đặt một cái trái khoản liệt-quốc, trước khi trù tính các việc cải lương khác. Hội-đồng bồi thường cũng ưng nhượng cái quyền được đòi tiền trước cho các trái chủ về trái khoản ấy. Ý hội đồng bồi thường muốn trước nhất thì trù tính việc làm cho tiền mark đừng tăng giảm lắm như ngày nay nữa.

Lễ viếng phần-mộ các tử-sĩ tại nghĩa-địa Ô-cầu-rền

Đây là lúc các quan và các binh lính đương vào viếng tại nghĩa địa và nhà sư đương tụng kinh. Các quan đứng trên và các binh lính đứng quanh quanh.

Kính ảnh hiệu Hương-ký

Lúc lễ thành các quan ở trên nghĩa-địa xuống ra về

(Tự sự xin xem ở trang thứ nhì)

Tin Trung-hoa

Ngày 25 Octobre

Việc chiến tranh tại Phúc-kiến

Tại Phúc-kiến có điện rằng quân Hòa-nghị Trị do đường phía tây và phía bắc tiến gần tỉnh thành, đánh chết được Vinh-bảo-Phiên là Bắc quân tiên phong đội. Bởi vậy toán thành kinh-sự chẳng bao lâu nữa sẽ bình định được Phúc-kiến.

Phúc-kiến điện-báo không thông.

Chủng nghị viện

Chủng-nghị-viện mở kỳ thường hội-nghị thứ ba. Hôm ấy trong nghị-trường quân-cảnh một bố. Lê-nguyên-Hồng và Vương sủng-Huệ đều đến dự hội nghị-viện hỏi Vương-sủng-Huệ chưa theo phép thông quá quốc-hội thì chưa được có cái tư cách liệt-tịch, Ngô-cảnh-Liêm không trả lời, với vàng khai hội, trong 10 phút đồng hồ thì giải tán.

Tin Ngô bội-Phu

Vương-sủng-Huệ tổ chức tòa Nội-các, đối với phương-diện quốc-hội có nhiều điều ác-cảm Ngô-bội-Phu cũng định nhờ cái thế lực nghị viện để khuynh-đảo Vương sủng Huệ.

Hộ-pháp nghị-viện

Hộ-pháp nghị viện chia bọn ngồi xe máy đi khắp các nơi diễn thuyết, cực lực phản đối Ngô-bội-Phu là người đạo pháp khi đản, người nghe đều rất cảm-động.

Tự do diễn đàn

Phá nhằm từ xưa đến nay

Ta có câu hát rằng : « Than thở đứng gốc cây mai, bóng có, có ngỡ bóng ai có vờn ».

Ý câu ấy nói : Đứng dưới gốc cây, thấy bóng mình mà lại ngỡ bóng người mà có ý khinh nhờn, bỡn cợt như thế thì cũng chẳng quan-hệ gì, nhưng nghĩ đến chuyện nhầm nước mình thời cũng y như thế, cũng những bậy giờ cái nhầm như thế, dẫu từ xưa mấy nghìn năm cũng nhầm cũng y như thế, vẫn chưa ai phá ra được.

Tôi xem báo thấy các ông than thở về nước ta văn hiến như thế mà không có chữ riêng, phàm sách vở, từ trát tờ bồi, đều là chữ Tàu cả. Lại có ông tức giận, bảo nên bỏ hẳn cái chữ Tàu ấy đi, chỉ dùng chữ quốc-ngữ mà thôi. Có ông nghĩ lại bảo rằng : « Chữ nho có ích về nghĩa lý, luân-thường, không nên bỏ. Lại có ông bảo rằng : « Nước mình không đủ tiếng, nếu bỏ chữ nho, thời như làm ca, thi, từ, bỉ bàng nôm không lấy gì làm đọn lót, làm cốt cách được, v. v...

Tôi thấy các ông bàn nói như thế, cũng tức cười, rõ ràng bóng có mà có cứ nghĩ bóng ai mãi. Xin hỏi các ông rằng : « Như chữ tiếng học ta : (Nhân chi sơ, tính bản thiện) lại như : (Hồ mang chi sơ, vị phân thiên-địa) các ông thử đứng viết ra chữ mà cứ đọc tiếng chữ ấy không, cho hỏi khắp cả nước Tàu, có một người nào hiểu rằng nói gì không? Cho hỏi đến cả Cao-ly, Nhật bản cũng không có một người nào hiểu rằng nói gì cả. Nếu lấy tiếng ấy đọc với người nước Nam ta, hết luận thượng-lưu, trung-lưu, hạ-lưu, người nào cũng biết : *Nhân* là người — *Chi* là chưng — *Sơ* là ưa — *Vị* là chửa — *Phân* là chia — *Thiên* là giời, *Địa* là đất. Tuồi thời có phải cái tiếng học ấy chỉ riêng nước mình có mà thôi không. Đã riêng tiếng nước mình, thời lẽ chữ của nước mình, sao mà từ xưa cứ bảo cái chữ nho ấy bởi người Tàu dạy với lại ông Sĩ vương dạy thời thực là nhầm tự bao giờ. Nếu phải người Tàu dạy thì để dạy ta rằng : « *Nhân chi sơ*, là : Người chưng xưa, — *Sinh bổn tàn*, là : Tính vốn lành — *Mạng phân thiên tải*, là : Chửa phân giới đất, v v... Thực như nhà-nước dạy ta tiếng Tây, cũng phải bảo ta : Mãng-gué là ăn, Boa-rờ là uống, thế mới phải là cái tiếng ấy bởi người ấy dạy. Vì thử ta bây giờ dạy thằng Man, Mọi nào học tiếng Trung-châu thời cũng phải lựa tiếng mình sang tiếng nó như ăn cơm là :

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

« *Hốc tàng chang* », vợ chồng là « *Nhông cấp* » chớ chẳng không tìm một tiếng khác mà phiên nó được. Làm sao cắt nghĩa cả nước người ta không biết mà lại cứ bảo rằng người ta dạy mình, thế chẳng cứ ôm gốc cây « *Mơ* » mãi ư.

Thế thời ai đặt ra tiếng ấy dạy ta mà ta biết được?

Nguyên xưa giới sai ông thánh thông-minh duệ trí, xuất loại siêu-quần, giáng sinh tả dòng Thương-Hiệt ngang đời ông Phục-Hi, Thần-Nông Hoàng-đế, mỗi ông dạy dân một việc. Ông thánh Thương-Hiệt vạch ra nét chữ dạy nước Tàu trước, ngài là người nước Tàu nói ra tiếng nào nghĩa ấy, như « *thìn-tây* », tức là « Gió đất », cũng như chữ nôm ta, giời đất là giời đất không phải nghĩa nữa. Ngài dạy đến nước ta, chữ cũng nét ấy mà tiếng thời khác, như *thìn-tây* phải phiên là thiên-địa. Thiên-địa lại hợp tiếng nước mình nghĩa là giời đất; là bởi vì phong-thổ khác, khí-hậu khác, sơn-thủy khác, nhân-vật khác, nên chi tiếng cũng phải khác. Ngày như Quảng-đông với Triều-châu với Bắc-kinh; ta thời Bắc kỳ với Trung-kỳ với Nam-kỳ chỉ có tiếng nặng nhẹ mà thôi, nhưng mà cũng đưa đưa như nhau, huống chi ta với Tàu tiếng lại chẳng khác hẳn du? Bằng thời nặng ra trắc, trắc thời nghe ra bằng mà âm vận cách luật chẳng sai nhau tiếng nào cả. Thế thời chẳng phải bộc thánh thần công hoa thời sao được thế?

Và từ ông Si-vương trở về trước, người nước ta đã có ít nhiều người biết chữ nho rồi, chẳng thì lấy gì mà sang tận tai đô Hiến-kiêm, Mậu-tài Ông Si-vương mới từ cuối đời Đông Chu sang cai-trị nước ta là ông chiêu Thâ-thu, thấy nước ta nhân-vật, tự cao khá dạy được, ông lấy mới lấy lễ nghĩa phong-tục văn-chương, dạy mình theo đường Hoa phong, hòa ra làm đến thơ ngài để đến ngày còn được ấy cho không phải thơ vi dạy chữ.

Lại hỏi rằng ông Thương-Hiệt đã đặt riêng khác dạy ta, sao không đặt chữ khác dạy ta? Nếu lại đặt chữ khác thời Cao-ly lại cứ khác, Nhật-bản lại cứ khác, văn-chương ấm-vận đều khác cả, thế thời sách vở của nước nào chỉ riêng nước ấy biết thôi, sao gọi là đồng văn được Cùng một lẽ chữ mà nói thời mỗi nước nói một khác mà âm-vận không sai một tí nào, như : « đồng-tai cung-điện đối Nam-sau », nước ta thời đọc tiếng tiếng; nước Nhật-bản đọc là : « Đoong tây công đi tôi Nam-sau »; nước-ly nước Nhật-bản lại đọc khác cả, mà tiếng-luật lại chẳng sai tý nào, cho biết Á-châu riêng một thức chữ, Âu châu riêng một thức chữ. Á châu đọc nghịch tự nữa sang tả, Âu-châu đọc ngược từ dưới giở lên, thời ra giời đã chia Âu, Á từ bao giờ rồi đấy.

Lại hỏi rằng: Ông Thương-Hiệt chẳng phải là người Tàu dư? thế vẫn là tạ học chữ người Tàu?!

Ông Thương Hiệt là bậc thánh ngang với ông Hi, ông Nông, giới sinh ra để dạy khắp cả các nước, là ông hấy chung, cũng như cả hoàn-cầu có mấy ông Khổng-tử! Tạ sao học ông Khổng-tử thì không lấy làm sĩ, mà học ông Thương-Hệt thì lại lấy làm sĩ? Cũng như cả Âu-châu người ta theo chữ La-tinh, thế người ta có cần gì mỗi nước một thức chữ dư? Và lại tôi phân-biệt cái chữ nho ấy, ông thánh chung là ông Thương-Hiệt dạy chớ chẳng Tàu bà nào dạy nổi được.

Ngài dạy thời không phải như thầy đồ ngồi dạy: chỉ là chung, bắt là chẳng hết ngày lấy sang tháng khác đâu! Dạy là thần hóa khai phát tri thức chỉ mộ ngày mà biết cả, như là : « Yêm bố cơ bậc, kỳ vương ghi Chu-quán ». Lại như : « Bục nát tôi giữ lấy lòng, cuốc nát mất cán còn mong nỗi gì? » Khoảnh khắc mà một người biết, mười người biết trăm người biết, truyền bảo dẫn nhau mà biết cả.

Bến như cái chữ nho ấy mà ta cứ quen đi, gọi là Hán-tự, chữ Hán; thôi lại càng nhầm lắm. Tây Hán, Đông Hán có làm được chữ ấy mà gọi là Hán-tự. Nếu gọi Hán là Trung-hoa thời Đường, Tống chẳng là Trung-quốc ư? sao chỉ gọi Hán là Trung-quốc, chẳng qua khởi đầu tự ông Khổng-Minh, ông ấy vì việc riêng của ông ấy, cao đài cứ là Hán để áp đảo Ngô, Ngụy. Sau này mấy người cách-mệnh lấy Hán làm Trung-quốc để áp đảo Mãn là ngoại-tộ. Mặc bọ với nhau, việc gì đến mình mà cứ gọi Trung hoa là Hán, cũng gọi cuốc cho là Hán tự. Nếu còn tọ cuốc Hán — Hán-tự thời còn nhầm nhất là người Tàu dạy Linh chữ nho.

Xin từ nay gọi chữ nho, nho-tự thức như là chữ La-tinh, cứ Phạm văn văn.

Trương-cam Bách

Hội Việt-Nam Thanh-niên

Sổ lạc-quyên của « Hội Việt-Nam Thanh niên » nhận được đến ngày 24 Octobre 1922 (Phải nhiều đó ở ngày lễ Khánh thành hội quán hôm 6 Octobre 1922)

A. — Sáng lập hội-viên

Ông Bạch thái-Bưởi, Chủ hãng tàu ở Haiphong. . . . . 200 đồng

B — Tán trợ hội-viên

1· Số tiền quyên 100 đồng :

Ông Ng-năm-Thu đốc Sở, Nghị-trưởng Bắc-kỳ tư vấn Nghị-viện ở Haiphong. Cộng là. . . 1.0 đồ g

2· Số tiền quyên 50 đồng :

1 Quan Tuần-vũ Hưng-Yên, Đề-lý đồng Bắc đầu bội-tinh, Tổng-đốc Nam-Định.

2 Quan Tư-Dụm, trợ ngữ Sở Lục-địa đội tinh Tổng-đốc Hải-dương.

Cộng là. . . . . 100 đồng

3· Số tiền quyên 30 đồng :

1· M. Moarroux, quan Đốc-lý thành-phố Hanoi.

2· M. Tricard, quan đốc trường Thú-y.

3 M.Jeanbrau quan quản-lý phòng Canh tri tại phủ Toàn-quyền.

4· M. Valette, quan cai trị tại phủ Toàn quyền.

5· M. André, quan Phó văn-phòng phủ Toàn quyền.

6. Quan Tuần-v Thông, Tổng đốc dự tòa Thượng-thẩm.

7· Quan Tuần-tán-Bình, Án sát Hà-nam.

8· M. Mus, quan đốc trường Cao đẳng Sư-phạm.

9. Ông Trần-viết-Soạn, Bắc-kỳ Tư-vấn nghị-viên.

Cộng là . . . . . 27 đồng

4· Số tiền quyên 25 đồng :

1· M. Louis Marty, quan Cai trị tại phủ Toàn-quyền.

2· M. Tissot, quan nguyên Khâm-sứ Trung-kỳ.

3· M. Barthélemy, quan Thanh-tra Tổng-trưởng Học-chính.

4· M. Marty, quan đốc trường Cao-đẳng Thương-mại.

5· M. Bergue, quan đốc trường Cao-đẳng Công-chính.

6· M. Lafferranderie, quan Giám-đốc Sở-tăng học chính.

7· M. Ng-qui-Toản, đốc trường Tuế dục.

8 M. Ng-thứa-Đạt, Bắc kỳ Tư-vấn nghị-viên tại Hải-phòng.

9· M. Đỗ-kim-Ngọc, Tri-châu Định-hóa (Tuyên-quang).

10· M. Ng-v-Diệp, Bắc-kỳ Tư-vấn nghị-viên tại Hanoi.

11 M. Trần-Thuy du Cát-Khánh, buôn bán tại Hanoi.

Cộng là . . . . 275 đồng

C. — Tư trợ hội viên

1· Số tiền quyên 15 đồng :

Quan Lê-thế Vỹ, Tuần-phủ Bắc-giang.

Cộng là. . . . 15 đồng

2· Số tiền quyên 10 đồng :

1· M. Binnguernon, quan Giám đốc Tổng trưởng bưu-chính.

2· Ông Trạch quang-Tiến, Bắc-kỳ Tư-vấn nghị-viên tại Bắc ninh.

3· Ông Võ-v-Hoa Bắc-kỳ Tư-vấn nghị-viên tại Haiphong.

4· Ông Nguyễn-v-Phục, số nhà 5 đường Raoul que Haiphong.

5· Ông Nguyễn-văn Thịnh, thư-ký của ô g Bạch-thái Bưởi.

6 Ông Nguyễn-Hinh-Cao, làm báo ở Haiphong

Cộng là. . . . . 60 đồng

3· Số tiền quyên 5 đồng :

1. M. A. Monan, quan Chánh Văn phòng phủ Thống-sứ.

2. M. Ponsin quan Quản-lý văn phòng phủ Thống-sứ.

3 M. Alberti quan chánh văn phòng phủ Toàn-quyền.

4. M. Durou, quan Quản-lý bưu kế-toán tại công-ty xe lửa Vân-nam.

5 Ông Ng-văn-Khúc Tri-châu Hàm-dương (Bắc-giang).

6. Ông Hoàng Ba-Tinh, thân khoán tại Haiphong.

7. Ông Ng-và Hợi, Bắc kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Bắc-ninh.

8. Ông Phú-gi-r Huệ, Bắc kỳ Tư-vấn-Nghị viên tại Hanoi.

9. Ông Ng-xuân-Thanh, Bắc-kỳ Tư-vấn-nghị-viên tại Tuyên-quang

10 Ông Đỗ-đình Hy, Bắc-kỳ Tư-vấn Nghị-viên ở Sơn-tây.

11. Ông Phan-ngọc-Hoè Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị viên tại Thái-bình

12. Ông Phạm-Tác Hoành, Bắc kỳ Tư vấn Nghị viên tại Thái-bình.

13 Ông Lê qui-Chấn, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị viên tại Nam-định.

14 Ông Ng-ngọc-Phong số nhà 51 đường Lò Lợn Haiphong.

15. Ông Nam-sinh, Hội viên thành-phố Haiphong.

Cộng là . . . . . 75 đồng

D) — Tạp trợ

1· Số tiền quyên 3 đồng

1 Ông Bùi-mạnh-Hợp, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Hà-nam.

2 Ông Ng-thượng-văn Bắc kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Nam-định.

3. Nguyễn Uông, Bắc kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Bắc-ninh

Cộng là . . . . . 9 đồng

Cộng-đê nói ngay rằng :

— Tôn ô g là La-phe bá-tước.

Ra-ôn thoạn thông nói :

— Quan thầy của Taiên-tướng Thân vương lại nói tiếp rằng :

— Một người lương thiện nhất trong nước, một nhà qui-phái đại danh của nước Pháp tôi nghe thiên hạ ca tụng đã nhiều, thường tối vẫn so sức được lồ-i-ông làm bạn.

— Á đáp :

— Bi-nhân xin biết lòng kính trọng vương gia, họa chăng mới xứng đáng được cái vinh-dự ấy.

Tuân-vương nói :

— Ba-la-gia-tuân Tử-tước là một viên võ-tướng giỏi, Tử-tước đã được thân cả những bậc đại tài. Á ! Bá-tước ơ, thuở trước, bấy giờ tướng cỏ những quân . . .

— Thực vậy bẩm Đức-ông. Nhưng ngày nay quân lại có những tướng

Một người mà khắp Âu-châu đều coi là bậc đại anh hùng, nghe những câu chúc tụng đã chán cả tai đi rồi, thì mà đến câu khen ninh một lí nay lạ sướng rủi người ra được.

Tuân-vương lại nói :

— Tôi lấy làm vực thay, sao bá-tước lại đi từ chức, vì không bao lâu nữa, nước ta sẽ có việc chinh chiến với nước Hà-lan, hoặc với nước Anh-cát lợi. Một người đã thông thuộc bên nước Anh như bá-tước đây thì có thiếu chi co-hội.

A-tô mỉm cười mà rằng :

— Bẩm Đức-ông. Ngu-hạ thiết tưởng ngu-hạ có thể nói được rằng ngu-hạ ma nặp ấn từ quan là khôn kia đấy. Nếu ngu-hạ tin được ở những điều ngu-hạ đoán trước thì từ nay về sau nước Pháp và nước Anh sẽ là hai nước chị em.

— Tôn-ông đoán trước như vậy à?

— Này, trước-ông hãi nghe ở chỗ bàn giáo-chủ đang nói gì đằng kia.

Quả vậy, giáo-chủ vừa mới chống khủu-tay nhóm dậy, gật Đức-ông Hoàng-đệ lại.

Giáo-chủ nói :

— Xin trước ông người sai nhật tất cả những đồng ê-cưu vàng kia lại,

Giáo-chủ lại chỗ những đồng tiền vang hoà lẫn lành, sử sự một đồng ở trước mặt bá-tước Ghi-so. Bá-tước ở nhờ về canh bạc đỏ lẻ lăng, mới làm cho cái đồng ấy dẫn dẫn bốc ngon lên được.

An-da quốc công reo lên rằng :

— Của tôi à !

— Bẩm Đức-ông phải. Năm vạn ê-cưu đó là của Đức ông đấy.

— Tuyệt-công cho tôi đấy à !

— Tôi có ý đánh bộ Đức-ông đó, bẩm Đức ông.

2· Số tiền quyên 2 đồng.

1. Ông Lương-hữu-Phúc, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Bắc ninh.

2. Ông Đỗ-quản-Quế, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Phát-diệm.

3. Ông Ng-văn-Lộc, Bắc-kỳ Tư vấn-Nghị-viên tại Hanoi.

4. Ông Chu-đức-Mai, Bắc-kỳ Tư vấn-Nghị-viên tại Hà-giang.

5. Ông Nong-ích-Lương, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Cao-bằng.

6. Ông Bế-cao-Tung, Bắc-kỳ Tư-vấn Nghị-viên tại Bắc-kạn,

7. Ông Hoàng-v-Liên, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Hải-dương.

8 Ông Ng-mạnh-Phán, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Hải-dương.

9. Ông Nguyễn-Quỳnh Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Thái-bình.

10. Ông Phạm-v-Uẩn, Bắc-kỳ Tư-vấn Nghị-viên tại Bắc-ninh.

11. Ông Phạm-Đức-Hinh, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị viên tại Bắc-ninh.

15. Ông Vũ-v-Dzinh, Bắc-kỳ Tư vấn-Nghị-viên tại Hải-dương.

Cộng là. . . . . 24 đồng

3· Số tiền quyên 1 đồng,

1 Ông Lê-bá-Khải, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Quảng-yên.

2 Ông Trần-đình-Hòe, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Thái-bình.

3. Ông Ng-tri Phú, Bắc kỳ Tư-vấn-Nghị viên tại Thái-bình.

4 Ông Trần-v-Thu, Bắc-kỳ Tư vấn-Nghị-viên tại Thái-bình.

5. Ông Đặng đình-Biền, Bắc kỳ Tư-vấn-Nghị viên tại Thái-bình.

6 Ông Hà-duy-Vân, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị-viên tại Thái-bình.

7 Ông Lưu hữu-Tài, Bắc-kỳ Tư-vấn Nghị viên tại Thái-bình.

8 Ông Dương quang-Thụy, Bắc-kỳ Tư-vấn-Nghị viên tại Hà-nam.

9. Ông Lê bá-Tư, Bắc-kỳ Tư vấn-Nghị viên tại Hải-dương

Cộng là . . . . . 9 đồng

Tổng cộng là . 1187 đồng

Lời dặn — Trong số tiền quyên kể ở trên kia hội mới nhận được một phần ít. Vậy tòa Trị-sự Hội Việt-Nam Thanh niên xin thay mặt toàn-thể hội có lời cảm tạ các ngài đã có lòng chiếu cố quyên tiền cho hội. Nhân xin nhắc lại nếu ngài nào có kỳ giấy mà chưa kịp gửi tiền quyên thời xin gửi mãng-đa lại cho hội. Còn các ngài ở Hanoi thì đến ngày 3 Novembre này hội sẽ xin cho người tại nhà đề thu nhận tiền ạ.

Tòa Trị-sự hội

Việt-Nam Thanh-niên

VIỆC HANOI

Giá bạc. Kể từ ngày 1er Novembre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f 65 và 7 f 60 kể từ ngày 3 Novembre này.

Tin tàu. — Tàu *Songgkoi* tới Haiphong ngày hôm nay 3 Novembre hồi 15 giờ 30.

Hộ-đồng chính-phủ. — Chiều theo chỉ-dụ ngày 20 Octobre, các quan chức bản xứ có tên sau này cử vào Hộ-đồng chính-phủ.

Nghị-viên thực-thụ : S. E. Tôn-thất-Hân, Hiệp-hộ thượng-thư, đại-biểu xứ Trung-kỳ ; S. E. l'Oknha Chakrey Poon, Binh bộ kiêm Học bộ thượng-thư đại-biểu xứ Cao-mên ; M. Lê-v-Trung nguyên nghị-viên Hội-đồng quản hạt đại-biểu xứ Nam-kỳ ; S. E. Hoàng-trọng-Phu, tổng-đốc Hà-đông, đại-biểu Bắc-kỳ ; M. Chao Kroy Ratcadanay, thủ hiến tỉnh Bassac, đại-biểu Ai-lao.

Nghị viên dự khuyết : Hoàng-thân Douphanouvong, Thượng bộ kiêm Nông-bộ thượng thư, đại biểu xứ Cao-mên ; M Le-quang-Liêm, nghị-viên thực thụ tại Hội-đồng Tư-mật, đại-biểu xứ Nam-kỳ ; S.E. Ng-hữu-Bài, Lại-bộ thượng-thư, đại-biểu xứ Trung-kỳ ; M. Al-ran-Ngoc, tổng-đốc tỉnh Thuyen, đại-biểu xứ Bắc kỳ ; M. Chao Preterash Ratsapkinny, đại-thần Luang-Prabang, đại-biểu Ai-lao.

Cuộc diễn binh ngày hội chiến thắng. — Quan Toàn quyền đã cấp cho quan binh 1050 đồng để chi tiêu về việc đem quân tỉnh ở các nơi đến Hà-nội dự cuộc diễn binh ngày hội Chiến-thắng này.

Các hàng quán ở các nơi sẽ đến dự là :

2 cơ khố đỏ ở Nam-định ;

2 cơ khố đỏ ở Bắc-ninh và Phủ-lang-thương ;

1 cơ khố đỏ ở chùa Thông (Sơn-tây)

1 cơ lính tây ở Việt-trì ;

1 cơ lính tập con ở Phú-lạng-thương

Các cơ binh kỳ sẽ tới Hanoi chiều hôm 10 Novembre và ngày 11 Novembre sau khi điểm binh tại ở đâu lại về đấy

Lễ kỷ niệm những người đã qua. — Sáng hôm qua 2 Novembre là ngày kỷ niệm mấy ngàn người đã qua (Fête des Morts), tại Nhà thờ và các nghĩa-địa có làm đại lễ độ vong cho những người Pháp mất tại Bắc-kỳ cùng những chiến-sĩ trận trong cuộc chiến-tranh vừa qua. Tục lệ cũng như thực ta, trong ngày thanh minh thì đi tảo mộ vậy.

Tại nhà Thờ chính người đến thị lễ đông lắm, ở bàn giữ thờ thì nhất thì có quan Toàn-quyền Baudoin, đối diện ngài có quan thống g-soái Blondiat rồi đến các vị đại-biểu chính các chức như là các quan võ Tây Nam đông lắm. Khi ở nhà thờ ra thì các quan cùng nhân dân qui quốc lại đến cả bai ngài, địa lấy trong thành-phố để tảo mộ. Tại nghĩa-địa đường Huế, quan Đô-lý Morrroux có đọc một bài điếu văn kỷ-niệm những người Pháp thác tại đây và những các binh chiến-sĩ đã tử trận trong cuộc chiến tranh mới rồi. Quan Toanh-ta đo Feyssal ở sở Văn-tự là hội-trưởng các nhà cựu binh Pháp-kỳ cũng nói mấy lời, rồi các Cụ đạo đọc kinh và làm phép cho các phần-mộ. Hai buổi lễ đó từ xưa đến giờ chưa bao giờ được trọng thể như vậy.

Đó là những lễ đối với người Đại-pháp cùng các binh sĩ Pháp, còn đối với các binh lính ta thì sáng hôm qua lại ngoài ta đi ở Cầu rền hồi 7 giờ cũng có mời sư đến tụng kinh và đọc sớ cho các hàng binh lính khố đỏ tảng tạ đó.

Lễ tuy không lấy gì làm trọng thể nhưng thật là cảm động, vì xưa nay mới có lễ như thế là một. Nguyện là quan Toàn quyền có định rằng đến ngày lễ 2 Novembre, thì suốt trong cõi Đông-Pháp ở các nhà thờ cùng các đền chùa miền mọc, các đài kỷ-niệm những tử trận trong đều phải làm lễ kỷ-niệm các hàng binh sĩ tử trận, cho nên quan Đại-tá Durand có ra lệnh cho các binh lính khố đỏ về thờ nhất Hanoi đến nghĩa-địa mà hành lễ. Trong các hàng quan võ đến thì lễ ở đấy thì có quan Đại-tá Durand có tiếng rất thông Hán-học, quan thiếu-tá Ehrhard, quan Đại-úy Scherer mà người Annam ta ai cũng biết tiếng, hai quan trung-úy Cyprès, Boyer và các hàng quản đội Tây Nam cùng các binh lính đông lắm. Trên các mộ đều có thắp hương cả. Nhà sư có đọc kinh đi vòng quanh khắp nghĩa-địa, các quan võ và binh lính diễn theo sau, trông rất là cảm động. Bài này đăng kèm với bức ảnh để chụp được trong khi làm lễ ở trên kia để độc-giả được rõ tấm lòng qui-hóa của quan-binh đối với các binh lính ta. Quan năm Durand vốn đã lòng chính lâu năm tại Trung hoa lại rất thâm hiểu Hán-học cho nên ngài mới có ý kiến hay lắm. Nghe đâu ngài đã định thưởng-thuyết với tòa Đốc-lý để sửa sang lại nghĩa-địa cập binh-lính cho được chỉnh-tề hơn. Bản quán xin có lời khen-ngợi ông quan đại tá Durand đã phải khởi ra những ý tưởng hay ấy mà trước kia thật chưa ai nghĩ tới.

Ai có thọ nên xem?

Có nhiều thư của các ngài gửi về cho bản hiệu : Ngài thì hỏi có những thứ thuốc gì? Ngài thì gửi thơ và mandat về mua thuốc mà tên lại kỳ thay, chẳng biết là ai mà đáp thơ và gửi thuốc! Lại có ngài vẫn còn phải gửi thơ về hỏi gia thuốc Hồi-nách nữa! vân vân...

Vậy nay lại xin đáp chung cả làm một rằng : Bản hiệu vốn là một nhà làm thuốc xưa nay, vẫn có sẵn nhiều thứ thuốc, duy có thứ thuốc Hồi-nách là một thứ thuốc mới chế ra được rất hiệu nghiệm, nên mới cần phải công bố lên báo chương như thế, và thứ thuốc ấy của bản hiệu bao giờ cũng bán một giá là 1 $, gửi contre remboursement 1 $,30 một hộp, Và tư nay trở đi xin các ngài kỳ-lô lên và cho biết rõ chỗ ở để tiện gửi thuốc và đáp thơ.

QUẢNG-TẾ HIỆU

N° 29 ter, Rue Tirant Hanoi

Hội-đồng ủy-viên — Hội-đồng ủy-viên của thành-phố chứng đến 24 Novembre sẽ họp tại tòa Đốc-lý.

Việc thua biển ở Pháp giao-thông với Á đông — Bà Thuộc địa này lại báo tin cho phủ Toàn-quyền biết rằng tàu *Paul Lecat* ở Pháp chở chạy sang đến Haiphong là càng đường. Rất bởi đường như vậy là để cho các tàu lại chạy đi chạy về được như thường.

Còn tàu *André Lebon* bao giờ chạy sẽ báo tin sau, tàu này thì chạy thẳng sang đến Tàu đến Nhật.

Cuộc đình công các bọn thủy thủ tàu biển thì ở các hải cảng phía Bắc nay đã thôi rồi. Bao nhiêu tàu của hãng *Chargeurs Réunis* đến chạy đúng ngày cả trở ra tàu *Latouche Tréville* có chậm chậm một 1 mai thôi.

Tàu *Commandant Mage* của hãng *Massageries maritimes* cũng chạy chậm tí nữa còn tàu *Commandant Dorise* thì trong tháng này sẽ chạy đúng với ngày giờ đã báo trước.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai*)

N° 95

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Cập mắt của con cái thế nào thì cập mắt của thân-vương cũng thế, vừa sâu vừa sắc, không ra mất giống sang, mà chính ngay diện mạo của thân vương cũng có lắm về đặc biệt nữa. Thiên-hạ thấy cái mũi thân-vương khoằm khoằm mà đầu mũi lại nhọn hoắt, trán thì hơi lép mà thẳng lại, nên trong triều những kẻ hay riễu cợt, có biết thương đến cái tài ở đâu, thấy vậy thì họ được câu chế rằng cái mũi ấy là cái mỏ riêu đâu thì phải hơn chữ không phải là cái mỏi chân tông các các ông hoàng danh giá trong đông giới nhà Công-đê. Những người được tiếp chuyện với thân-vương thường hay sợ về cái cặp-mắt sắc như dao con chọc cái về mặt khó xuất hơn là sợ về cái ty nghị tuấn tú đường bệ của nhà chiến thắng tù đường bệ của nhà chiến thắng tù Rocroy. Và chẳng đối con mắt đặc-nhật của thân-vương lại rất man đó khi xung thiên. Bởi cứng cái tính nết của thân-vương như vậy, nên trong triều ai cũng kể vì, mà nhiều người chỉ trông cái hình dạng mà thôi, thì lại nể quá hóa sợ.

Công-đê Thái-vương sở dĩ tiến đến gần La-phe bá-tước và Ra-ôn công-tử, là cốt ý đến hỏi công-tử để cho bá-tước phải chào mình. Nhưng không ai lại chào hỏi được một cách có duyên ngầm hơn La-phe bá-tước. Những kẻ nịnh thần, trong khi chào hỏi, thường có những cái khó sắc niềm du để cầu cho được đẹp lòng người, bá tước khinh bỉ không thèm đáng để. Bá-tước biết cái giá trị của mình, chào thân-vương cũng như chào người thường vậy, mới vừa hại phải mà thôi, không phải đến cái lòng tự tôn của bậc thượng lưu mà nẫn được cái thái-cương cường của thân-vương, một cách khéo tuyệt trần không nói sao cho xiết được.

A tô biết ý thân-vương sắp nói chuyện với Ra-ôn.

A-tô nói :

— Bẩm bản thân-vương. Nếu Ba-la-gia luân Tử tước không phải là một kẻ tôi tớ rất tự-tiện của Vương-gia, thì tôi-nhân sẽ xin Tử-tước nói tiện danh để vương-gia biết. . .

Công-đê nói ngay rằng :

— Tôn ô g là La-phe bá-tước.

Ra-ôn thoạn thông nói :

— Quan thầy của Taiên-tướng Thân vương lại nói tiếp rằng :

— Một người lương thiện nhất trong nước, một nhà qui-phái đại danh của nước Pháp tôi nghe thiên hạ ca tụng đã nhiều, thường tối vẫn so sức được lồ-i-ông làm bạn.

— Á đáp :

— Bi-nhân xin biết lòng kính trọng vương gia, họa chăng mới xứng đáng được cái vinh-dự ấy.

Tuân-vương nói :

— Ba-la-gia-tuân Tử-tước là một viên võ-tướng giỏi, Tử-tước đã được thân cả những bậc đại tài. Á ! Bá-tước ơ, thuở trước, bấy giờ tướng cỏ những quân . . .

— Thực vậy bẩm Đức-ông. Nhưng ngày nay quân lại có những tướng

Một người mà khắp Âu-châu đều coi là bậc đại anh hùng, nghe những câu chúc tụng đã chán cả tai đi rồi, thì mà đến câu khen ninh một lí nay lạ sướng rủi người ra được.

Tuân-vương lại nói :

— Tôi lấy làm vực thay, sao bá-tước lại đi từ chức, vì không bao lâu nữa, nước ta sẽ có việc chinh chiến với nước Hà-lan, hoặc với nước Anh-cát lợi. Một người đã thông thuộc bên nước Anh như bá-tước đây thì có thiếu chi co-hội.

A-tô mỉm cười mà rằng :

— Bẩm Đức-ông. Ngu-hạ thiết tưởng ngu-hạ có thể nói được rằng ngu-hạ ma nặp ấn từ quan là khôn kia đấy. Nếu ngu-hạ tin được ở những điều ngu-hạ đoán trước thì từ nay về sau nước Pháp và nước Anh sẽ là hai nước chị em.

— Tôn-ông đoán trước như vậy à?

— Này, trước-ông hãi nghe ở chỗ bàn giáo-chủ đang nói gì đằng kia.

Quả vậy, giáo-chủ vừa mới chống khủu-tay nhóm dậy, gật Đức-ông Hoàng-đệ lại.

Giáo-chủ nói :

— Xin trước ông người sai nhật tất cả những đồng ê-cưu vàng kia lại,

Giáo-chủ lại chỗ những đồng tiền vang hoà lẫn lành, sử sự một đồng ở trước mặt bá-tước Ghi-so. Bá-tước ở nhờ về canh bạc đỏ lẻ lăng, mới làm cho cái đồng ấy dẫn dẫn bốc ngon lên được.

An-da quốc công reo lên rằng :

— Của tôi à !

— Bẩm Đức-ông phải. Năm vạn ê-cưu đó là của Đức ông đấy.

— Tuyệt-công cho tôi đấy à !

— Tôi có ý đánh bộ Đức-ông đó, bẩm Đức ông.

Giáo-chủ nói câu ấy, rồi dẫn dẫn một tử người đi, dường như cái sự cổ gượng đem bạc : cho người, để làm cho giáo-chủ trong mình mất bết các các năng-lực.

Phi-lip quốc-công hẫu như sướng mê người đi, mặt g lắm bẩm rằng :

— Ô ! Trời ơi ! Cái ngày mấy tốt đẹp làm sao chứ !

Rồi quốc công đứng ngay nắm dẫn ngón tay làm cái bồ-cáo, vơ tiền nhét vào các túi. Đầy ắc ra cả . . . mà chịu ba hãi còn già một phần ở trên bàn.

Quốc-công bảo Lô-liệu vũ-sĩ rằng :

— Vô-sĩ, lại đây !

Vũ-sĩ chạy lại.

Đức-ông nói :

— Còn đây, bỏ nốt vào túi

Những người chứng kiến cái lần kịch lạ lắng ấy, ai cũng coi như một ngày khánh tiết trong gia đình đó mà thôi. Giáo-chủ khi ấy làm bộ như cha với con vậy, vì thiệt-đế cũng quốc-công đến đã lập cảnh giáo-chủ mà khỏi vòng trượng nước. Vậy tên cái cách bố thí cứu ông thế-tướng có kiên ngão hay là sắc tàn nhẫn, cũng không ai chấp trách đến.

Các bức tranh thần thì thì thêm đẩy nhưng không sao được . . .

Thiếu-đế thì quay đi,

Đức ông hoàng-đệ chung việc của

(*Còn nữa*)

ĐỒNG-HỒ MẠ VÀNG

Máy kỹ-mã, 15 chân kính

Mặt và kim có chất dạ quang

BẢO HÀNH 20 NĂM

Giá: ..... 11$50

BÁN ở HIỆU :

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Phố Paul Bert. — HANOI

2009

Hỏi kẻ phải đau

Mấy hồi các người Nam Việt phải đau nặng, phải nghỉ làm, phải đau khi quần mà đi chữa thuốc không phải được, hoặc là đã không chữa chắt nào cả, nay hỏi những người phải đau khi quần đã kinh niên, hoặc phải đau ở phải nay hỏi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên nhưa ngay đi.

Bệnh đau phải, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tế nhược tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu đi, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nên cho người không muốn giống Nam Việt bao nhiêu đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì cứ để bệnh đi mãi được.

Vậy sự việc thứ nhất mọi bịnh Bao-chế MONTÈS số 8 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ SRONCHOSEREM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì ít ấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ ..... 0$90

Vin Tonique Tonkinois

Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho dân bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẺN

Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ mùi trắng (*blanche*).

Thứ hung hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montès* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu

SIROP N.

Một chai ..... 1$60

Thuốc viên ho người « Pilules Pinch »

Một lọ ..... 4$ 45

Bớt 0$65 đến 0$70

Sản lọ ..... 2$ 50

Bớt 3$60 đến 3$70

Thuốc nước bổ huyết

« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HEMOGLOBINE MONTÈS

Thuốc nước bổ huyết

Mỗi chai phần tư lít. 1$00

Một lít 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT

Simple et creosoté Dầu cá viên hạng bổ tỳ và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE.

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe bệnh cảm về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chi trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippe. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu về số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Để càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đun thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54 phố Paul Bert. Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(*Payements en timbres-postes*)

Nhiều ông gởi tiền trả bán-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bán-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chờ ở, còn thì bán-quán không nhận tiền gởi trả bằng con-niêm nữa.

Bệnh tình Monguillot phu-nhân — Bà Thống-sứ Monguillot phu-nhân bị đau trong suốt thời ngày hôm kia quan *docteur* Le Roy des Barres đo quan *docteur* Coppens phụ giúp, đã tới dinh quan Thống-sứ mổ cắt. Quí thể vẫn được mạnh mẽ. Bản quán có lời kính chúc phu-nhân chóng được mạnh sức.

Bỉ tin. Bản quán vừa tiếp được giấy báo tin mừng rằng ngày 28 Octobre vừa rồi quan docteur Piquemal đã sinh hạ được một con trai đặt tên là cậu André. Bản-quán có lời mừng quan docteur Piquemal và quí phu-nhân.

Hội Quan-lại ái-hữu. — Ngày 29 tây mới rồi, hội Quan-lại ái-hữu đã họp đại hội-đồng ở nhà hội Khai-trí tiến-đức. Đúng 8 giờ sáng thì quan hội trưởng bắt đầu khai hội-đồng; các quan thì biện các tỉnh, các phủ, huyện, châu, thủ-hộ các nơi và các nhà-lại về rất đôngước chừng 200 người. Họp xong, quan hội-trưởng Phạm đại-nhân đọc một bài diễn-văn thật là cẩm khích, và ngài có lời cám ơn quan Thống-sứ, quan Tinsot, quan Thiếu Hoàng, và quan Thượng Lê đã hết sức nhiệt-thành giúp Hội và cám ơn tất cả hội-viên đã có lòng tin cậy. Khi đọc xong, cả-tọa liền vỗ tay. Bài diễn-văn ấy đã đăng trong số thứ ba trước.

Kế đến quan Thượng Lê đại-nhân đọc các công việc trong hội đã làm trong ba tháng nay, và các điều thỉnh-cầu về việc bảo toàn danh-dự của quan huyện Hải-an (Hải-phòng), đọc xong thì cử-tọa đều vỗ tay. Kế đến ông Tuy-lý Hoàng hữu-Bộn đọc các điều thỉnh-cầu của ông xin như sau này vào sổ và tuyên đọc các điều thỉnh-cầu của quan-lại các nơi gửi về, và việc xin tưởng-lệ các quan lại làm những việc công-ích cho quốc-dân v. v. Còn nhiều điều thỉnh-cầu khác của các quan các tỉnh nữa, sẽ xin thử tự đăng vào biên bản của hội và sẽ đăng vào báo sau.

Đến 3 giờ chiều thì hội-đồng tại soát phiếu bầu thì các quan ai được 1 ủng bảo xin kể sau này.

Đến sau giờ chiều mới giải-tán.

Chánh Hội-trưởng: Quan Hoàng-trọng Phu, Tổng-đốc Hà-đông 175 phiếu.

Phó Hội-trưởng: Quan Lê-trung Ngô, Tổng-đốc tòa Thương-thẩm 224 phiếu. Quan Phạm-v-Thọ Tổng-đốc Nam-định 128 phiếu.

Thủ quĩ: Quan Bố-chính Thuật, Đốc-thống hưu-trí 312 phiếu.

Thư-ký: Quan Hoàng-hữu-Bộn, Tri-huyện Yên phong 221 phiếu. Quan Phạm-hoằng-Lâm, Thông-phán hưu-trí, 78 phiếu.

Trị-sự: 1 Quan Tư-Đạm, Tổng-đốc Hải dương, 121 phiếu.

2 Quan Trần-v-Thông, Tổng-đốc tòa Thương-thẩm, 124 phiếu.

3 Quan Nghiêm-xuân Quảng, Án-sát Ninh-bình, 208 phiếu.

4 Quan Ng-đình-Quí, Tuần-phủ Kiến-an, 188 phiếu.

5 Quan Lê-v-Đinh, Án-sát Hà đông, 160 phiếu.

6 Quan Nguyễn-Quốc, Tuần-phủ Hưng-yên, 148 phi ếu.

7 Quan Le Naiếp, Tuần-phủ Hà-nam, 147 phiếu.

8 Quan Hà-huy-Tiến, Tuần-phủ Phúc yên, 131 phiếu.

9 Quan Ng-hữu-Bắc, Tổng-đốc hưu-t, 127 phiếu.

10 Quan Ng-tất-Tế, Thương-tá Hà-đông 125 phiếu.

Hội Quan-lại ái-hữu lại cáo

Việt-Nam Thanh Niên hội. — Đến chủ nhật 5 Novembre này 3 giờ chiều ông Trần-trọng-Kim sẽ diễn-thuyết tiếp theo về Bức Khổng-Phu-Tử. Hôm ấy xin mời tất cả các vị sáng-lập, tán-trợ, danh-dự, tư-trợ và thường hội-viên đến dự thính.

4 giờ rưỡi có chớp ảnh, hội-viên xem không mất tiền.

Chớp ảnh xong, tất cả những hội-viên sẽ họp hội-đồng để bàn về lập báo của Hội.

6 giờ rưỡi ở nhà ăn Hội-quán có đặt tiệc cơm để mời tất cả những hội-viên trị-sự và những ủy-viên coi các việc Hội

Hội V. N. T. N lại cáo

Phòng Thương mại Hanoi và Haiphong. — Đạo nghị-định sửa đổi lại phòng Thương-mại Hanoi và Haiphong nói trong số báo trước thì nay trích-lược như sau này:

« Tại thành-phố Hanoi và Haiphong nay đặt mỗi nơi một phòng Thương mại, mỗi phòng có những thuộc hạt sau này:

Hanoi: Thành-phố Hanoi và các tỉnh Hắc-giang, Bắc-ninh, Bắc kạn, Hà đông, Hòa-bình, Lao-kay, Lạng-sơn, Phú thọ, Phúc yên Sơn-la, Sơn-tây Thái-nguyên Tuyên-quang Vĩnh-yên, Yên-bay. Cao-bằng, Hà-giang, Lai-châu và ba tỉnh phía bắc Trung-kỳ là Thanh-hóa, Vinh và Hà-Tĩnh.

Haiphong: Thành-phố Haiphong và ngoài thành-thành cùng các tỉnh: Hưng-yên Hải-dương, Kiến-an, Nam-định, Ninh bình Phủ lý, Quảng-yên. Thái-bình và Móng-cáy

Mỗi phòng có 12 hội-viên Pháp và 4 hội-viên Nam, mỗi bên bầu chung làm một tổ.

Về phần bảo cử hội-viên Nam thì định như sau này:

Phàm những người thuộc hạng sau này được biên tên vào số người đi dự bầu.

a) Những người buôn bán đến ông và đến bà từ 25 tuổi trở lên và ở trong hạt tính đến ngày làm xong sổ dự-bầu ít ra cũng được hai năm.

Những người sẽ phải có tên mình biên ở trong sổ môn-bài từ hạng tư trở lên:

b) Các ông hay là các bà quản-lý các hội buôn lập theo lệ Tây.

Chỉ những người ấy mười tuổi trở lên và môn-bài vào hai hạng trên thì mới được ứng cử.

Hai người cùng ở một nhà một hội, làm đại-biểu cho nhà ấy, hội ấy, hay là cùng ở trong một hội-đồng quản-trị công-ty và danh thì không được bầu cùng trong một phòng Thương-mại.

Hai nhà mỹ-nghệ được ân-thưởng bội tinh. — Bản quán được tin mừng rằng MM. Hương-ký và Thúy-ký là hai nhà chụp ảnh có tiếng ở Hanoi vừa được mời dự cuộc Cao-man bội-tinh bách-lãm và Vạn-tượng hội-chợ.

M Hương-ký trước đã được thưởng Kim tiền và M. Thúy-ký đã được thưởng ngà tiền, nay lại được thêm ba bức hội-chợ mới nữa thực là đích đáng. Vậy xin có lời mừng hai ông.

Cuộc lạc-quyên Âu-trí viện. — Bà lớn Hoàng trong Phủ cho làng Phước-g-Trung 100 quần áo trẻ con, các thứ đồ chơi và đủ cả 100 p.; cho làng Thanh-lệt 100 quần áo trẻ con giá 48 p.

MM Đặng-đình-Bước, làng Khác-tảng, Thanh-oai 20 p.; Đàm-huân làng phan-bằng, phủ Tư-sơn 5 p.; Đàm-Tịch, làng Đình-bảng phủ Từ-sơn 5 p., Nguyễn-công-Chuyên, Lý trưởng Hữu tư làng Thanh-oai 40 p., Nguyễn-duy-Khâm, làng Hữu-tư, Thanh-oai 20 p.; Đoàn-Đình, Chánh-hội làng Hữu-tư, Thanh-oai 1 p., 57 người thuộc huyện Thanh-oai 30 p. 60. Dân làng Sa-la huyện Thanh-oai 2 p., Dân làng An phúc, huyện Thanh-oai 2 p., Dân làng Đại-sở huyện Thanh-oai 6 p., Dân làng Mậu-lương, huyện Thanh-oai 3 p.; Dân làng Chiêu khúc, huyện Thanh-oai 1 p.; Dân làng Vân-quan, huyện Thanh-oai 2 p., Dân làng Hà-trì huyện Thanh-oai 3 p. Dân làng Cầu-đỗ, huyện Thanh-oai 8 p., 40 viên coục tòa Công-chứ ri-oai 3 p. 80 M. Nguyễn-điền-Hàm, chủ hiệu gấm, 7 rue des Cuisses 7 p.

Trường Khoa-học thực hành — Trường Khoa học thực hành nói trong số báo trước thì nay trích lược những đoạn cốt yếu như sau này:

Trường chia làm năm ban là:

1 Ban Cao-đẳng công chính,

2 Ban Hóa-học kỹ-nghệ.

3 Ban Điện-học.

4 Ban Khoáng-học.

5 ban Cao-đẳng địa-chính.

Ban Cao-đẳng Công-chính thì chú ý để luyện tập lấy những công chính cần sự (agents techniques) để sau này bổ vào ngạch Đông-pháp cả sự lực-lộ (agent voyers indochinois). Số học-sinh tuyển vào trường học mỗi năm bao nhiêu thì sẽ do quan Toàn-quyền định, chiếu theo tờ tư của quan Học-chính đồng trưởng và quan Công chính gửi đến.

Các học-sinh ấy sẽ tuyển riêng ở trong các hạng sau này:

1 Trong số 10 người đỗ trên ở kỳ thi tốt nghiệp trường Công-chính bay là trong những người thi đỗ kỳ ấy mà điểm số được từ 13 trở lên.

2 Do quan Công-chính giám đốc chọn trong các hàng cán sự làm việc chưa được 4 năm mà trong kỳ thi tốt nghiệp đã được vào mười số đầu hay là điểm số từ 13 trở lên.

Kỳ hạn học định là một năm. Thi tốt nghiệp để thi được lĩnh một cái văn bằng để là « Trường khoa học thực hành lớp cao đẳng công-chính » (Ecole des Sciences appliquées)

Công nghệ nước nhà — Bà con ta ai đã từng dùng các thứ rượu mùi (*liqueurs*) tất ít nhiều nay đã được biết các thứ rượu hiệu ông Sao, thì cái vị nó thanh thú thế nào, cái men nó êm nồng thế nào, các nhà sành rượu ông đã biết tường kỹ giá chẳng phải nói nữa làm chi. Song có một điều nay tưởng có nhiều người chưa rõ là chính các thứ rượu có giá-trị đặc-biệt ấy lại là của một công-ty Việt-Nam toàn người Việt-nam, toàn vốn Việt-nam chế ra đấy. Nói thế, chắc có người phải ngạc nhiên mà hỏi: Người Việt-Nam chế được rượu ngon là ngon làng nhu thế kia? — Xin đáp: Nếu ngài không tin, xin ngài cứ đến cái nhà đẹp đẽ, ở ngay đầu phố Henri d'Orléans đi Nord, tức là công-ty Nguyễn-văn-Mẫu cho phép vào xem chỗ cất rượu, chỗ chế rượu thì ắt ngài sẽ phải công nhận rằng công-nghệ Việt-Nam mình đã tiến-bộ lắm thật và người Việt-Nam mình ngày nay chế rượu mùi cũng tài khéo, mà chỗ ăn chỗ làm cũng tinh tế sạch sẽ chẳng kém gì cả nhà máy rượu bên Âu-châu vậy.

Ngạch Học chính. — M Nguyễn-đức-Diệp có bằng Sư học và bằng Thành chung tốt-nghiệp được bổ giáo-học phụ tá, lương mỗi tháng 30 đồng tại trường Giá lộc (Hải-dương) thay M Ng-Nhân từ chức.

Mất vì da. — Trưa hôm thứ ba 31 Octobre, tôi đánh rơi tại rạp chớp bóng gần đình Ba-kiện một cái ví da đựng hai cái thẻ thuế thân (cái cũ và cái mới) ba đồng bạc và tí giấy ma không can hệ. Ai bắt được xin làm ơn gửi giả tôi hai cái thẻ, còn ví da và tiền thời tôi xin hậu tạ.

Vũ-huy Thanh

2441 6 phố hàng Trống Hanoi

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Vì tranh đấn thì hai người bị trọng thương — Mới đây người ta không hai người đến nhà thương xin điện trị, vì tranh nhau điền thổ đến nỗi đâm nhau chém nhau bị thương.

Một người tên là Phạm-văn-Lộ 29 tuổi, người làng Tiên-lang, thuộc huyện Châu-thủy, bị một đòn đau bắn phải vào dưới cái xương đòn gánh vai bên phải, suốt sang đằng sau, nhưng chưa thấng hòn đạn hãy còn ở trong đó, quan thầy thuốc đã mổ lấy được hòn đạn ấy ra, cân được 10 grammes, là đạn súng hỏa mai bọ dục lấy.

Một người nữa tên là Phạm-văn-Xương 23 tuổi cũng làng ấy bị một lát chém vào giữa trán và một mũi tên bắn vào cánh tay trái xây da mà thôi.

Cả hai người đều nói rằng nguyên làng họ là làng Tiên-lang trước có bán cho làng Đông-chăm cũng huyện ấy mấy mẫu ruộng, sau đã chuộc lại rồi, nay đến ra cắt ra sắt lúa, thì lý-trưởng và dân làng Đông-chăm đem người ra gỡ không cho gặt, nên sinh sự cãi nhau, rồi bên làng Đông-chăm đông người đem khí giới ra đánh chúng mà tranh lấy lúa.

Mấy tên thủ phạm hiện quan sở tại đã bắt giam chưa biết trái phải thế nào.

(*Xem trang tiếp theo*)

BÁO CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mở ra mục này, để đăng những lời báo-cáo về việc riêng, giá đăng bảo thì tùy việc, đã có thỏa-ước. Phàm những việc đăng ở mục này, ai kỳ tên, người ấy nhận trách-nhiệm, chứ bản quán không biết thực hư thế nào cả.

HỘI TIN-LÀNH

Đến tối chủ-nhật 5 Novembre 1922 này, hồi tám giờ, tại Nhà-thờ Ngõ-Trạm, ông Mục-sư sẽ giảng về đề-mục:

Theo Kinh-Thánh

NGƯỜI BỞI PHẢI CỨ-XỬ THẾ NÀO ?

« Đấng Christ đã chịu nạn vì chúng ta mà để lại gương sáng cho chúng ta noi vết chân chúa. » (Kinh-Thánh)

Xin mời các ngài đến nghe giảng

Trường học Pháp-Việt của bổn-hội ở Ngõ-Trạm, còn lấy học trò, ai muốn học đến đó mà xin.

2066 **Hội Tin-Lành kính-bạch.**

Hội Trí-tri mở thêm trường học

Sáu lớp trường ngày của Hội số 59 phố hàng Quạt đã đông nghịt không có thể lấy thêm học-trò vào được nữa. Thế mà vẫn có nhiều học-sinh xin vào học. Cả đến các ông hội-viên bản Hội muốn cho con đến học ở trường hội mà hội cũng không có thể nào nhận được nữa, thật là một sự đáng tiếc lắm vậy.

Nay hội định thuê một cái nhà cao rào rộng rãi, hợp phép vệ-sinh để mở thêm một trường phụ nữa. Hội định mở 5 lớp sau này:

1° Cours Supérieur

2° Cours Moyen

3° Cours Elémentaire

4° Cours Préparatoire

5° Cours Enfantin

Những học-trò từ 6 tuổi trở lên tới 16, 17 tuổi muốn theo học những lớp ấy thì kịp gửi giấy đến xin ông Hốc trưởng hội (M. le Directeur des Ecoles primaires de la Société d'Essegnement Mutuel, 59 Rue des Eventails).

Bản hội cốt lo việc công ích, nên lấy tiền học-phí thì chỉ để đủ chi tiêu về việc trường mà thôi. Vậy bản hội định nhất luật mỗi học-sinh giả mỗi tháng một đồng bạc (1 p.00) còn con các ông hội-viên thì giả nửa tiền nghĩa là 0 p 50.

Khi nào nhận được nhiều đơn xin thì bản hội sẽ định ngày mở trường.

Bắt đầu nhận đơn từ hôm nay cho tới ngày 12 tháng một tây này thì hết hạn,

Nguyễn-qui-Toản

Hội-trưởng hội Trí-tri thông-báo

Việc thắp đèn-điện trong ngày hội 11 Novembre

Công-ty điện khí Đông-pháp có lời bá cáo để các nhà mua điện biết rằng: hiện nay các công sở nhiều nơi đã hỏi lấy thêm đèn để thắp trong ngày hội 11 Novembre nay mai, vậy nhà nào muốn lấy thêm đèn mà không bảo trước ngày 5 Novembre thì công-ty không có thể nhận lời được, vì sức máy của công-ty có giới hạn nhất định.

Nhà nào muốn lấy thêm đèn thì nói rõ muốn lấy bao nhiêu ngọn.

Các hiệu-chữ nên biết

Ngày 29 Juin 1922 bản hội đã đăng báo trong một tháng để các hiệu-chữ có một kỳ hạn trong đó thương-lượng biết: Năm nay bản hội định cất tăng những mộ ở trong khu Đình Nhất từ năm 1906 cho đến năm 1913 mà không thấy ai thăm viếng, đem đi táng trong một khu riêng.

Nay bản-hội nhắc lại để các hiệu-chữ biết là bản hội định đến ngày mùng *5 tháng mười ta* tức là ngày *26 Novembre 1922* thì sẽ bắt đầu bốc những mộ ở trong khu ấy.

Hợp-Thiện-Hội kính cáo

BÁCH-THÁI-TONG

SỞ VẬN TẢI

80, Bd Carreau (Phố Nhà)

(ở gần La-ga Hanoi)

TÉLÉPHONE 312

Dọn nhà — xe đò đạc — xe hàng hóa ở trong thành-phố và đi về khắp cả các nơi bằng xe ngựa.

Rất nhanh và cẩn thận

GIÁ RẤT RẺ 2091

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi sử mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,

Ed. MONTÈS,

54 Rue Paul Bert, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

祭 SĂN-NHIÊN 祭

Tối thứ sáu

ĐẠO - PHI - PHỤNG

(Hồi I)

Tối thứ bảy:

HỮU DUYÊN THIÊN-LÝ NĂNG TƯƠNG NGỘ

VÔ DUYÊN ĐỐI DIỆN BẤT TƯƠNG PHÙNG

Công-tử Phùng-sinh lương-tư năn-Lý-ngọc-Tiêm đến nỗi sinh điên sinh dại, thành ngẫn thành ngọ. Vì Phùng sinh tá rõ ra một cái điệu bộ ốm tương-tư rất thân tình khiến cho bang quan ai trông thấy cũng phải vì nỗi sầu riêng mà đi ngại thay cho chàng.

CINÉMA PALACE

(*Nhà chiếu-bóng bên phố Paul-Bert*)

Tuần lễ từ thứ tư 1er đến thứ ba 7 Novembre 1922

Bo bỏ ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

« CON PHƯỢNG MÁI CON »

Bởi thứ VIII

Nghỉ

ĐƯỜNG ERNOA

Bi-hài kịch rất lý thú giữa 3 hồi

NGƯỜI HẦU-CẬN GÁI

Hài-kịch

Tuần sau có:

CHARLOT ĐÁNG TRÒ

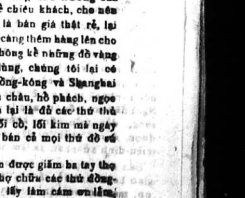
« 20 PHÚT ÁI-TÌNH »

Ngày nào rủng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

敝人 行 於 內 兩 京 專

Chúng tôi có lời kính trình các quí-khách biết rằng chẳng cần chúng tôi là đồ chiếu khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại con cáng ngày càng thêm hàng lên cho đồ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hộ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đồ các thứ thực rất qui, lối cổ, lối kim mới ngày nay ở cõi Việt-Đông dùng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ cổ Giang-lây như là lọ, bát, tử bình bằng sứ, vân vân.

Càng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giầm ba tay thợ khéo ở bên Tây sang, nên là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ — Xin các quí-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghiêm tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA

Directeur, 28 Rue des Paviers, Hanoi.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Chó dại. — Sáng sớm hôm 30 Octobre ở phố Nam-lý trước cửa phủ Thanh-lâm, có tên Hoàng-xuân-Linh 16 tuổi đương quét ngoài cổng thấy một con chó ở đâu chạy đến, trước còn thấy nó đuổi những chó gần đấy mà cắn, sau nó nhẩy vào mà cắn hắn phải năm lốt răng vào bàn tay phải, xong rồi lại chạy sổ vào trong sân nhà nó mà cắn phải đứa em nó cũng quét ở đó, vào nơi cánh tay bên phải.

Con chó ấy lại chạy qua điếm canh rồi nhẩy chồm lên mà chực cắn người phu điếm, may khi ấy sẵn có gậy tên phu điếm cũng nhanh vớ được đánh bụt nó nên nó không cắn phải; khi ấy người ta hô hoán lên lấy người đuổi đánh chết được nó thế mà để trong một giờ đồng-hồ con chó ấy lại hồi tỉnh lại, vùng dậy cắn người, may không cắn phải ai nữa, sau lại đuổi đánh chết được đem lên trình Cẩm để đưa lên quan Thú-y xét.

Quan thầy thuốc đã cho đem hai anh em tên Linh ra tòa Sứ để xin giấy đi xe lửa ra Hanoi chữa thuốc.

Bà con ta khi đi ngoài đường cũng nên cẩn thận, thấy con chó nào chạy ta nên tránh nó cho xa, và nếu ta có chó, ta nên buộc kỹ ở trong nhà, đừng thả rông, lỡ ra bị con chó dại nào cắn phải nó, thì nó cũng hóa dại, thì thật nguy hiểm cho cả nhà.

THỪA-THIÊN

Cái trí đông của người tiều-phu. — Tên Chấp là một người tiều-phu ở làng Kim-ngọc, thường ngày vào hái củi ở núi Định-môn. Miền ấy là một nơi có lắm mãnh-thú, nhưng anh ta thường phải có bần-khổ mà phải liều mình đi hái củi trong những nơi đầy cả giống hổ lang.

Một hôm anh ta vừa đương hái củi, bỗng có con heo rừng thật to, mình nó lăng chai trông su sích dữ tợn lắm, chạy theo đuổi anh ta mà cắn. Trong tay chỉ có một cái rựa và một cái đòn xóc nhọn, hai vật ấy không thể làm gì được con heo, mà nếu có cự được nữa thời thế-cô cũng chẳng làm gì được con mãnh-thú, cho nên anh ta bị con heo đuổi thời ra sức chạy dài, chạy đến một nơi có viên đá mọc cao chừng ba thước tây to chừng vài xoát, anh ta liền leo lên trên viên đá ấy, con heo chạy đến trông thấy người ở trên cao không thể cắn được thời nó chỉ chạy quanh và chồm hai chưn trước lên mà hộc anh ta một cách rất dữ dội; trong khi nguy cấp ấy mà vẫn định tĩnh như thường, chỉ cầm cái đòn xóc mà thò xuống châm vào hai con mắt con heo mà đâm, đâm tin vào con mắt nó một mũi thời một con mắt bị thẳng. Con heo càng thêm dữ vừa hộc vừa xiết hai cái nanh nó vào trong hòn đá kên kện kẹt, nhưng anh ta cũng vẫn tự nhiên nhắm ngay vào con mắt nó mà thọc một mũi nữa thời cả hai con mắt phải thẳng cả, lúc bấy giờ nó tuy còn sức mạnh, nhưng không có hai con mắt thời nó phải chịu ngã lăn ra mà chịu nằm và rên, chớ không làm gì được nữa, còn ở hai con mắt nó thời máu phun ra như hai cái ống thụt.

Anh Chấp ta trông thấy thế lấy làm thích lắm, mới leo xuống mà ra về, kêu bốn người và anh ta lên trói con heo lại gánh về làm thịt, đem bán được 20 đồng. Từ đó về sau lấy tiền ấy dùng làm việc bán buôn mà đủ chi độ, chớ không làm nghề tiều-phu nữa.

Ấy cũng nhờ có cái trí-đông biết dùng khá khen thay.

BÌNH-ĐỊNH

Tàu cân gạo. — Gặt hái vừa xong, phơi phóng vừa ráo, hàng xáo đã quảy bao, thế là Tàu đã ăn gạo đó.

Xứ nầy nhứt là miền Tam-thuộc, chỉ chuyên về nông-nghệ mà thôi, hễ thâu hoạch xong thì cứ ngồi trông tin tàu lại cân gạo đặng có tiền bạc mà tiêu dùng; nếu tàu không ăn gạo thì khó mà kiếm cho ra đồng tiền.

Nên khi nghe tin tàu lại, và thấy hàng xáo quảy bao dạo xóm, là có ý mừng rồi, ai nấy đều đua nhau đổ lúa ra bán. Mà hễ thấy lúa có giá chừng nào, lại càng ham bán chừng ấy liệu chừng giữ lại ít nhiều đủ ăn trong nhà cho tới mùa sau thì mới chịu thôi. Bởi vậy không trách nào hễ mất một mùa là thiên hạ đói ngay.

Coi như mùa tháng ba vừa rồi lúa được cũng nhiều, mà nay thâu hoạch mùa tháng tám này lên, thì nhà ai còn ít nhiều lúa tháng ba, ấy là vật quí rồi, vì ít nhà có.

Nước mắm "Liên-Thành"

Là thứ nước-mắm Saigon, ngon nhất, có nhiều chất bổ, chế tạo theo cách vệ-sinh và có nghị-định Nhà-nước ngày 21 Décembre 1916.

Các quí khách muốn mua buôn hay mua lẻ xin hỏi ở hiệu.

QUẢNG-HƯNG-LONG

Số 79, Phố hàng Bồ, Hanoi

2078

GRANDS MAGASINS RÉUNIS

Các thứ đèn dầu và đèn điện

Đèn lùn, để tròn, mạ kền thực đẹp, cỡ số 14 .... 9 f 50

Đèn cao, để tròn, mạ kền thực đẹp, cỡ số 10 .... 15 f 00

Đèn cao, cột agathine, để vuông bằng đồng thực đẹp, cỡ số 14 .... 85 f 00

Đèn cao vừa, để mạ kền thực đẹp, cỡ số 14 .... 85 f 00

Đèn điện các hạng từ 25, 32 và 50 bougies, có một giá là 8 f 90.

Mới có. *Những thứ đèn điện, máy điện, chuông điện và các đồ phụ thêm vào dây, vân vân.*

2074

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng

Những chứng đã kể trên kia sinh ra có độ là bởi vì sấu máu. Phải bệnh thì ngứa ngáy rất là khó chịu. Muốn chóng khỏi nên dùng thuốc:

Dépuratif Richelet

mà các lương-y cả toàn-cầu điều cho là công-hiệu nhất. Dùng nó chỉ bệnh dù mới hay lâu cũng điều khỏi cả; chẳng những chữa được các chứng ấy mà thôi lại trừ cả các chứng đau xương, nhức đầu.

LỞ	BẮC LÀO
ơi 24 ngày	thì
khỏi	1 tháng

Thuốc này có bán ở các hàng ...ực hợp to

HIỆU BÀO-CHẾ và LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ *để chữa a-phiện*

SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 00 một chai

Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mấy có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ sức; kém ăn-ngủ, mỏi mệt không muốn làm việc gì: dùng thuốc này hay lắm!

Mấy thứ bán-hiện hay lắm:

Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, *trị bệnh Giang-mai*

Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL *đặc-cổ, sổ-mũi*

Thuốc lao *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống — 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt — 0 90 một chai

Chữa các chứng lậu: chẳng kì mới hay cũ; uống thuốc cachets antiseptiques và thụt thuốc blennorricide của bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không điều, hay là khi hành kinh đau đớn mình mẩy, như đau bụng, gia-ren, uống thuốc này đỡ máu xấu lấy lại máu tốt trong mình đã hao kém.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MO-SẺ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*

Bán cuộn và bán bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÊRÊ »
0 $ 90 một chai 1/4 littre

Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Đang thuốc 914 rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí; vì chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn littre. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

Vôi Chợ-gành

畝石𣿉𡎝

Chúng tôi mới lập lò vôi ở Chợ gành vôi rất trắng và tốt, giá tính hạ hơn các nơi. Các quí-khách chiếu cố xin cứ gởi thư cho M. Lê-huy-Tuyền, gare Chợ ganh. Phòng giấy ở Hanoi, phố hàng Gai, số nhà 99

226

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đàn bà)

Thuốc này thực đáng làm nổi danh tiếng cho người bào chế ra, vì hiện đã dùng khắp trong các nhà thương và các nhà nuôi người ốm ở bên nước Đại-pháp. Thuốc này ngày nay ai ai cũng đã biết tiếng, mà lấy làm quí-hóa, lấy làm tin dùng, vì là một thứ thuốc có giá trị đặc biệt. Hãy xin kể các thứ bệnh mà thuốc này có thể chữa khỏi: bệnh suy nhược cả đàn ông, đàn bà; bệnh thở thẫn của con gái đến thì; bệnh yếu đuối trong khi thai nghén, trong khi có sữa cho con bú; bệnh mệt nhọc quá về sự làm ăn, bệnh ngo ngẩn, bệnh đau lưng, đặt gân, vân vân.

Chỉ dùng vài lọ thuốc Dragées Rabuteau (hiệu đàn bà) thì các bệnh ấy đều thuyên bớt.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả.

2050

CAFÉ. RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cùng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 1041

Một tin mừng cho các hiệu xe

Công-ty đóng xe « SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS », 7, Boulevard Bobillot, Hanoi mới có hàng bên Pháp sang nhiều lắm, bán hạ tới 50%, xin tính giá buôn như sau này

		Trước bán	Bây giờ
Trục xe cao-su	mỗi chiếc	25 $ 00	14 $ 00
Vành bánh khoan rồi	— đôi	12 00	7 00
Tay hoa có mũ ốc	— trăm	12 00	6 00
Díp tây	— đôi	15 00	8 00
Vải cả cuống rộng 1 m 20	— thước	3 20	2 50
Vải da đóng tựa	— thước	3 00	2 50
Lốp Michelin	— đôi	16 00	13 00
Ruột Michelin	— đôi	6 00	4 50

Còn nhiều thứ hàng nữa cũng có hạ giá, nhưng nếu hạ xuống dưới 7 francs thì lại tính giá khác

Cứ viết thư hỏi: **PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI HỘI**
Số 7, cạnh trường Y-viện — Giây nói số 78.

2008

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG YÊN-LÝ ĐI CHỢ HIẾU
Ở ga YÊN-LÝ chạy mất 1 giờ rưỡi sáng sau chuyến xe lửa thứ nhất ở Bến-thủy và ở Vinh ra.
Ở CHỢ HIẾU (Phủ-Quì) đi mất 1 giờ chiều đến ga Yên-lý vừa kịp chuyến xe lửa về Vinh và Bến-thủy.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VÀ HUẾ
Ở VINH đi hồi 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
Ở ĐÔNG HÀ ra hồi 8 giờ sáng sau khi chuyến xe lửa thứ nhất ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng: kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Quì và Phủ-Quì ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Quì có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán sầm uất lắm các quí-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các quí-khách đi lại đường Vinh-Đônghà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý bảo lắm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt quí khách đánh giây thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giây thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ Hiếu thì đánh giây thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Lý gare: — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giây thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare

2012

No 228

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

« *Từ đó,*
« *Phận đẹp khôn-thường, đạo làm*
« *tôi tức là đạo làm vợ;*
« *Tiếng thơm đồng-quản, biết thờ*
« *vua tất phải biết thờ chồng.*
« *Cứ đấy mà tuân theo,*
« *Không được trái mệnh trẫm*
« *Còn Mạnh lệ-quân giả ở Vân-*
« *nam cũng ân-xá cho được vô tội,*
« *đồ sính-lễ lại đem giao-hoàn vương*
« *phủ.*
« *Khâm tai* »

Mạnh-lệ quân tạ ơn. Nội-giám lại đem tờ chiếu đến cho *Hạng-long*. *Hạng-long* từ khi nghe tin *Mạnh-lệ-quân* cải-trang, nghĩ lấy làm hổi-hận: vì mình khó giữ bổn-phận, để đến nỗi sỉ-nhục không biết đường nào. Nghĩ đã toan trốn, nhưng lai-lịch rõ-ràng, dẫu trốn cũng không thoát được, đành phải đợi đấy, chờ xem triều-đình xử-phán ra làm sao.

Đến khi tiếp tờ chiếu ân-xá, cho giao hoàn sính-lễ rất lấy làm cảm ơn, mới nói với *An* tri-huyện nhờ thương-thuyết cùng *Doãn-thượng-khanh* để giao-hoàn vương phủ. *An* tri-huyện đã được *Hạng long* hậu-đãi, cho nên cũng không nỡ biến-diện, phải điều-đình cho được an-toàn.

Hạng-long thâm oán vợ chồng *Hầu-ngũ*, vì bắn cố tình xui-giục, khiến cho mình tham-cầu phú-quí mà thành sỉ-nhục vô cùng. Về sau có con vua nước *Triều-tiên* sai quan tới *Vân-nam* mua nàng *Nam-kim* về làm vợ.

Lại nói chuyện *Mạnh-sĩ-nguyên* nghe tin *Mạnh-lệ-quân* được tha, cả nhà mừng-rỡ, sai người đem kiệu đến ngục-thất để đón *Mạnh-lệ-quân* và *Vinh lan*. Lại phong một trăm lạng bạc đến để tạ ơn thủ-ngục-quan. Khi *Mạnh-lệ-quân* về tới nơi, *Hàn* phu-nhân ôm lấy mà nức-nở khóc. *Mạnh-lệ quân* vào trong phòng, cải-dạng nữ-trang, rồi bước ra làm lễ tương-kiến.

Người vợ *Mạnh-gia linh* là *Phương-thị* hỏi rằng:

— Cô nương làm việc gì cũng lanh-lợi, mà có sao vẫn chưa xỏ lỗ tai?

Hàn phu-nhân cười mà bảo *Phương-thị* rằng:

— Chỉ vì nó lúc bé thường hay sợ đau, cho nên không dám xỏ tai, nay đã trưởng-thành, nếu không xỏ tai thì sao ra con gái

Nói xong, liền xỏ tai cho *Mạnh-lệ-quân* và đeo đôi vòng tai *Mạnh-lệ-quân* bảo *Mạnh-sĩ-nguyên* và *Mạnh-gia-linh* rằng:

— Thân-phụ và thân-huynh nên mau mau sang rủ cha con nhà *Hoàng-phủ* cùng đến tạ ơn quan *Lương* thừa-tướng đã trọng-đãi con trong bấy nhiêu lâu. Và con gái ngài là nàng *Tô-ánh-tuyết* đã đính ước với con cùng thờ *Hoàng-phủ-thiếu-hoa* thì ngày nay ta tất phải đến nói chuyện trước.

Mạnh-sĩ-nguyên khen phải, rồi hai cha con tức-khắc lên kiệu đến nhà *Hoàng phủ*. Cha con *Hoàng phủ-kính* vội-vàng ra nghênh-tiếp, *Mạnh-sĩ nguyên* rủ đến tạ ơn quan *Lương* thừa-tướng.

Lại nói chuyện nàng *Tô-hoa* từ khi *Mạnh-lệ-quân* bị giam vào ngục-thất, nàng khóc-lóc không lúc nào thôi. *Lương* thừa-tướng thương nàng là người tiết-nghĩa, vẫn phải kiếm lời khuyên-giải.

Hôm ấy bỗng thấy nữ-tỳ vào báo rằng:

— Dạ dám bẩm phu-nhân! quan *Lương* thừa-tướng sai tôi vào mời phu-nhân ra có chút việc.

Nàng *Tô-hoa* ra lạy. Vợ chồng *Lương* thừa-tướng cho ngồi ở bên cạnh. *Lương* thừa-tướng nói:

— Vừa rồi, thánh-thượng đã giáng chỉ cho *Mạnh-lệ-quân* cải trang, định đến ngày 15 tháng 8 này làm lễ hoàn-hôn cùng nhà *Hoàng-phủ*, như vậy thì bản con không còn lo-phiền chi nữa!

Nàng *Tô hoa* nói:

— Con đã đính-ước cùng *Mạnh* tiểu thư cùng thờ một chồng, vậy xin nghĩa phụ loát hợp cho.

Lương thừa-tướng nói:

— Để ta tâu với thánh-thượng cho con và *Mạnh* tiểu-thư cùng làm chính-thất, con nghĩ thế nào?

Nàng *Tô-hoa* nói:

— Có đâu con dám quá mong như thế!..

Nói chưa dứt lời thì bỗng thấy nữ-tỳ vào báo rằng:

— Dạ dám bẩm lão-gia! thủ-môn-quan nói có cha con quan *Mạnh* thượng-thư và cha con Vũ-hiến-vương xin vào yết-kiến.

Lương thừa-tướng mừng-rỡ, đội mũ mặc áo để ra nghênh-tiếp. *Mạnh-sĩ-nguyên* nói:

— Tiện-tử từ bấy đến nay vẫn lừa dối quan thừa-tướng, nay quan thừa-tướng lại tha tội cho, thế thì cái ơn ấy thật to bằng trời bể, vậy cha con tôi xin đến để bái tạ.

Nói xong, hai cha con cùng quì xuống đất, cha con *Hoàng-phủ-kính* cũng quì xuống mà nói rằng:

— Con dâu nhà *Hoàng-phủ* tôi lừa dối quan thừa-tướng, vậy chúng tôi cũng phải đến bái tạ để ngài tha tội cho.

Lương thừa-tướng cũng vội-vàng quì xuống mà rằng:

— Khi trước tôi mê-muội, dám cùng các ngài tranh-biện ở chốn triều-đường, thật là không phải lắm, nay các ngài lại thủ-lễ quá như thế này khiến cho tôi áy-náy không yên lòng vậy.

Cả 5 người giao-bái nhau rồi cùng ngồi xuống ghế. Người nhà pha trà uống. *Lương* thừa-tướng cười mà nói rằng:

— Không ngờ hai nàng đều giữ được tuyết sạch giá trong, lại đính-ước thờ chung một người quân-tử. Tôi được Trung-hiếu-vương làm rể thì còn gì may bằng! để tôi cũng phải dâng một tờ biểu, xin thánh-thượng giáng chỉ tứ-hôn.

Hoàng-phủ-thiếu-hoa có ý khiêm-tốn mà đáp rằng:

— Kẻ hèn-mọn này có đâu dám làm lỡ một vị thiên-kim tiểu-thư con quan thừa-tướng.

Lương thừa tướng nói:

— Đó cũng là bởi « túc thế lương-duyên », hà-tất còn phải khiêm tốn quá!

Hoàng-phủ kính và *Mạnh-sĩ-nguyên* đều đứng dậy tạ ơn mà nói rằng:

— Quan thừa-tướng đã rộng ơn như thế vậy thì xin ngài ngồi cho Trung-hiếu-vương lạy.

Hoàng phủ thiếu-hoa vội-vàng nhắc một chiếc ghế đặt tại giữa nhà, mời *Lương* thừa-tướng ngồi rồi sụp xuống đất lạy. *Lương* thừa tướng đỡ *Hoàng-phủ thiếu-hoa* dậy, lại cùng *Hoàng-phủ kính* và *Mạnh-sĩ nguyên* thi lễ thân gia, bấy giờ mới ngồi xuống ghế.

Lương thừa-tướng nói:

— Khi trước trưởng-nữ tôi về nhà chồng, việc gì cũng đều giản-tiện, tất phải ăn uống linh-đình một phen thì tôi mới hả.

Mọi người chuyện-trò hồi lâu rồi đều cáo-từ về phủ.

(Còn nữa).

Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN